

Правопис

Великим словом пишу се:

- I. властита имена,
- II. прва реч у реченици и прва реч издвојеног дела текста (у насловима, натписима, огласима)
- III. речи из поштовања, односно почастии.

I. Властита имена

Властита имена пишу се великим словом. Властита имена могу бити једночлана и вишечлана. Вишечлана властита имена пишу се великим почетним словом прве речи, остале речи пишу се малим словом. Ако се унутар вишечланог властитог имена налази уже властито име, онда се оно пише великим словом. Речи општег значења унутар вишечланих имена пишу се малим словом, осим у неким изузецима. У званичним називима држава, градова и села све речи пишу се великим почетним словом, осим помоћних речи (везници, предлози и сл.).

Великим словом пишу се:

1. ЉУДСКА ИМЕНА

- **лична имена:** Душан, Јован, Немања, Ана, Милица, Ивана;
- **презимена:** Јовановић, Марић, Николић, Петровић, Станковић;
- **надимци и имена одмила:** Аца, Дуле, Ната, Мићко, Шиља, Јова;
- **додачи уз имена** (атрибути, титуле и сл.) који су саставни део имена или се употребљавају уместо њега: *Хенрих Осми, Петар Велики, Душан Силни, Урош Нејаки, Петар Први, Мика Алас, Сулејман Величанствени, Јован Крститељ, Константин Солунски, Василије Острошки, Ричард Лавље Срце (/Лављег Срца), Јован без Земље, Хајдук Вељко, Прота Матеја Ненадовић, Дима Отац и Дима Син, Дон Кихот, Дон Жуан* (али у општем значењу *донжуан* 'заводник');
- **Напомена:** Кад атрибут није саставни део имена, него служи за његово ближе одређење, пише се малим словом: *Бјековић млађи, Петровић син, Станковић отац, апостол Петар, арханђел Михаило, владика Данило, краљ Милутин, бег Љубовић, хаџи Тодор, фра Никола.*
- **имена из уметничких дела** (из књижевности и филмова), **симболичка имена** и сл.: *Божич Бата, Деда Мраз, Црвенкапа, Снешко Белић, Паја Патак, Пипи Дуга Чарапа, Душко Дугоушко; Мајка Јевросима, Косовка Девојка, Старина Новак, Стари Вујадин, Сестра Батрићева, Сват Црногорац, Кир Јања, Фра Брне, Милић Барјактар; Мајка Храброст; Црвени Облак, Орлово Перо, Бик који Седи...*
- **атрибут свети** уз имена светаца: *Свети Јован Претеча, Свети Никола, Свети Петар, Свети Симеон Мироточиви, Свети Сава;* тако и *Свети Петар на Лиму* (црква), *Свети Никола* (празник), *Свети*

Стефан (острво); Света браћа Ђурило и Методије (/Света браћа, Света солунска браћа, Солунска браћа), Свети краљ Милутин, Свети врачевци Козма и Дамјан (/Свети врачевци), Пресвета девица, Света тројица, Свети дух;

- Ако властито име почиње помоћном речју, и та **помоћна реч** пише се великим словом: *Ван Гог, Да Винчи, Де Гол*, али: *Винсент ван Гог, Леонардо да Винчи, Шарл де Гол.*

2. ИМЕНА НАРОДА И ИМЕНА СТАНОВНИКА

Бугарин – Бугари, Бугарка, Ирци, Србин, Српкиња; тако и Земљанин, Марсовац, Лилипутанац; Арапин, Словени, Прасловени, Јужни Словени, Роми, Цигани, Цинцари, Влах, Власи (али власи у значењу средњовековног друштвеног слоја 'сточари'), Галипољски Срби; Београђанин, Бањалучани, Шумадинац, Европљанин, Аустралијанац, Далматинци, Новосађани.

3. ИМЕНА БОЖАНСТАВА И МИТОЛОШКИХ БИЋА

Аполон, Атина, Афродита, Дајбог, Дијана, Полифем, Весна, Равијојла, Пегаз, Киклоп (али киклоп у општем значењу 'див'), Луцифер, Мефисто, Сатана.

Напомена: Имају опште значење и пишу се малим словом: *вила, анђеол, апостол, нимфа, сирена, враг, ђаво, шејтан, здухач, белај, вукодлак, јети и сл.* У једнобожачким религијама називи за божанства схватају се као једини у својој врсти и пишу се великим словом: *Бог (Господ, Свевишњи, Свемогући, Спаситељ, Бог Отац), Богородица (Богомати, Госпа), Јехова, Алах, Буда, Шива.*

Напомена: Када речи *бог, господ, свевишњи, богородица* имају опште (заједничко) или атрибутско значење или се употребе у множинском облику, пишу се малим словом: *филозофија тражења бога, бог Перун; не би му помогли сви богови; сам господ зна; свевишњи Бог, богородица Марија; не дао бог, за име бога, за бога милога, убио је бога у њему, ухватио је бога за браду и сл.*

4. ГЕОГРАФСКА ИМЕНА

- **имена држава и федералних и аутономних јединица** (службена и скраћена имена): *Република Србија, Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске (Уједињено Краљевство), Црна Гора, Аутономна Покрајина Косово и Метохија; Зеленортска Острва, Сејшелска Острва;*
- **имена насељених места (градова и села):** *Славонски Брод, Нова Варош, Гаџин Хан, Лебане, Сентандреја, Смедеревска Паланка, Стара Пазова, Петровац на Млави, Бачко Добро Поље;*
- **имена градских насеља, градских четврти:** *Стари град, Баново брдо, Бањско поље, Савски венац, Нови градски центар, Старо сајмиште;*
- **имена континената, поларних крајева и Земљиних полова:** *Европа, Азија, Северна Америка, Океанија, Арктик, Антарктик, Јужни пол, Северни пол;*
- **устаљена симболичка имена континената и регија** такође се пишу великим словом: *Стари континент (Европа), Стари свет (Евроазија и Африка), Нови свет (Америка), Црни континент (Африка); Дивљи запад.*
- **имена географских подручја, регија, сливова и сл.:** *Банат, Поморавље, Шумадија, Средоземље, Скандинавија, Мала Азија,*

Црногорско приморје, Азурна обала, Блиски исток; Равни Котари, Неготинска Крајина, Ваљевска Подгорина; Црноморски слив;

- **имена полуострва, залива, планина, поља, низија, котлина и других облика рељефа:** *Балканско полуострво, Балкан, Берингов мореуз, Персијски залив, Сарајевско поље, Голи оток, Света гора (али Света Гора у значењу заједница манастира 'монашка република'), Фрушка гора, Панчићев врх, Делиблатска пешчара, Панонска низија, Високе Татре, Ада Циганлија, Рт добре наде;*
- **имена океана, мора, језера, река, канала, мочвара, ритова, извора, врела и сл.:** *Атлански океан, Пацифик, Средоземно море, Скадарско језеро, Јужна Морава, Велика Морава, Црни Тимок, Суецки канал, Ламанш, Обедска бара, Панчевачки рит, Велики бачки канал;*
- великим словима пишу се све речи **страних вишечланих непреведених географских имена** (изузимајући помоћне речи): *Рио Гранде, Сијера Невада, Лонг Ајленд, Ист Ривер, Монблан, Ламанш, Тјенамен.* Када су имена преведена, примењују се правила нашег правописа: *Огњена земља, Жута река, Аралско море.*
- **неправа а обичајем устаљена имена држава и заједница сличног карактера и симболички називи земаља, градова и сл.** пишу се великим почетним словом прве речи: *Источно римско царство, Млетачка република, Отоманско царство, Аустроугарска царевина, Хабзбуршка монархија, Ужичка република, Земља излазећег сунца; Трећи рајх, Земља излазећег сунца, Земља хиљаду језера (Финска), Света земља (Палестина), Српска Света Гора (Фрушка гора са православним манастирима); Вечни град (Рим), Град светлости (Париз), Северна Венеција (Санкт Петербург), Српска Атина (Нови Сад); али: град под Багдалом (Крушевац), град на Бегеју (Зрењанин); немањићка држава.*
Напомена: Атрибути *древни* и *стари* пишу се малим словом у примерима типа *стара Грчка, стари Рим, древни Јерусалим.*

5. НАЗИВИ АДМИНИСТРАТИВНИХ ЈЕДИНИЦА

Београдски пашалук, Ваљевска нахија, Нахија Зворник, Жупа Брсково, Војна крајина, Московска област, Београдска армијска област; Јужнобачки округ, Нишки регион; општина Савски венац, општина Ужице (у значењу територије), али Допис Општине Стари град у значењу државне институције.

6. НАЗИВИ ТРГОВА И УЛИЦА

Булевар револуције, Зелени булевар, Трг краља Александра, Теразије, Трг ослобођења, Трг републике, Студентски трг, Обилићев венац, Улица Ђуре Јакшића, Улица владике Данила, Улица српских владара, Улица липа, Косовска улица

Напомена: Реч улица се најчешће испушта, па се прва реч пише великим словом: Станујем у Краља Милутина, а моја девојка у Владике Данила. Реч улица пише се малим почетним словом кад је придодата имену, а сувишна је и нема је у регуларном називу (Станујем у улици Зелени венац; улица Мирјевски венац, улица Велике степенице) и кад је употребљена у облику множине (У улицама Марка Краљевића, Цара Лазара и у Косовској неће бити струје).

7. НАЗИВИ ПРАЗНИКА

Божих, Бадње вече, Нова година, Ускрс, Ђурђевдан, Први мај; Велика Госпојина, Света Тројица, Велики петак, Задушнице, Свети Сава, Огњена Марија, Дан заљубљених, Дан победе, Дан републике, Дан планете Земље.

8. НАЗИВИ ИСТОРИЈСКИХ ДОГАЂАЈА – ратова, буна и устанака, батака, ратних фронта, револуција, закључених пактова, мирова и споразума

Пелопонески рат, Први српски устанак, Други светски рат, Први балкански рат, Рат двеју ружа, Стогодишњи рат, Илинденски устанак, Сарајевски атентат, Народноослободилачка борба, Велика сеоба, Сеоба Срба (Велика сеоба Срба), Сељачка буна, Невесињска пушка, Сеча кнезова; Косовски бој, Ватерло, Церска битка, Десант на Дрвар, Солунски фронт, Сремски фронт; Француска револуција, Октобарска револуција; Пожаревачки мир, Берлински конгрес, Варшавски уговор (Источни блок), Северноатлантски савез, Дејтонски споразум, Бечки књижевни договор, Новосадски договор, Осма олимпијада, Трећи конгрес слависта

Описни називи (*битка на Косову, атентат у Сарајеву*), непрецизно идентификовани (*турско-аустријски рат, српско-турски споразум*) или употребљени у множини (*два светска рата, балкански ратови, крсташки ратови*) или хипотетични називи (*трећи светски рат, судњи дан*) историјских догађаја пишу се малим словом.

9. ПОСЕБНИ НАЗИВИ УСТАНОВА, ПРЕДУЗЕЋА, ОРГАНИЗАЦИЈА, СТРАНАКА, МАНИФЕСТАЦИЈА и сл.

Народна скупштина Републике Србије, Министарство спољних послова Републике Србије, Хрватски сабор, Амерички конгрес, Савет Европе, Организација уједињених нација, Уједињене нације; Матица српска, Српска академија наука и уметности, Српска православна црква, Београдски универзитет, Универзитет у Београду, Филозофски факултет у Нишу, Карловачка гимназија, Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“, Гимназија „Бора Станковић“, Нолит, Вукова задужбина, Народни музеј у Београду, Лувр, Радио-телевизија Београд; Београдски сајам, Грађевинско предузеће „Неимар“ из Новог Сада; Млада Босна, Црна рука, Друштво за борбу против рака, Кошаркашки клуб „Партизан“, „Леб и сол“, Демократска странка; Битеф (/БИТЕФ), Вуков сабор, Стеријино позорје, Пети међународни конгрес слависта (V међународни конгрес слависта)

10. НАЗИВИ УМЕТНИЧКИХ, СТРУЧНИХ И НАУЧНИХ ДЕЛА, ЧАСОПИСА, НОВИНА, ЗАКОНА И РАЗНИХ ДОКУМЕНАТА

Библија, Свето писмо, Мирослављево јеванђеље, Душанов законик, Горски вијенац, Мост на Жепи, Политика, Књижевност и језик, Девета симфонија, Бели анђео, Тајна вечера, Лабудово језеро, Нацрт закона о раду, Устав Републике Србије, Статут Универзитета у Крагујевцу, Боже правде, Уверење о имовном стању (као конкретан документ), Болоњска декларација.

11. НАЗИВИ РАЗНИХ ОБЈЕКТА, ГРАЂЕВИНА, САОБРАЋАЈНИЦА, СПОМЕНИКА, ХРАМОВА

Партеон, Газела, Кинески зид, Бели двор, Ајфелова кула, Биљарда, Палата правде, Бели двор, Капетан Мишино здање, Арена, Смедеревска тврђава, Мост слободе, Везиров мост, Ибарска магистрала, Зид плача, Кип слободе, Криви торањ у Пизи, Споменик незнаном јунаку, Високи Дечани, Храм Светог Саве.

12. НАЗИВИ НЕБЕСКИХ ТЕЛА, ЊИХОВИХ СИСТЕМА И ЗОДИЈАЧКИ (ХОРОСКОПСКИ) ЗНАЦИ

Јупитер, Земља, Месец, Сунце, звезда Даница, Северњача, Мали медвед, Кумова слама, Халејева комета, као Бик, Девица, Лав; Зец, Коњ, Мајмун, Пас, Петао

Напомена: Малим словом пишу се речи *земља, месец, сунце* када имају карактер заједничке именице и не истиче се њихово астрономско значење: *плодна земља, нема живог створа на земљи, избор између живота на земљи и живота на небу; залазак сунца, пробија се сунце кроз облаке, поцрнео је на сунцу; млад месец, пун месец, полумесец, не види се – нема месеца, крећемо кад изађе месец.*

Велико слово пише се у свим примерима са стручно-астрономским значењем: спустио се човек на *Месец*, експлозије на *Сунцу*, *Сунчеве пеге* нису видљиве, планете у *Сунчевом систему*, утицај *Месеца* на *Земљину путању*, променио се положај *Земљине кугле*.

13. ЗВАНИЧНИ НАЗИВИ НАГРАДА, ПРИЗНАЊА И ОДЛИКОВАЊА

Легија части, Крст Светог Саве II реда, Октобарска награда Београда, Медаља за храброст, Награда „Меша Селимовић“, Диплома „Вук Караџић“, Плакета Црвеног крста, Захвалница Филозофског факултета у Новом Саду, Награда за животно дело.

14. ПРИСВОЈНИ ПРИДЕВИ ИЗВЕДЕНИ ОД ВЛАСТИТИХ ИМЕНА НАСТАВЦИМА -ОВ, -ЕВ И -ИН

Милошев, Соњин, Јованина, Иванови, Академијино (издање), Моравина (притока)

II. Почетак реченице

1. Великим словом започињемо текст и сваку нову комуникативну реченицу.
2. У писмима иза речи обраћања, текст у новом реду започиње великим почетним словом:
Драги Милане,
Хвала ти што си ми се јавио...
У истом реду, у продужетку, текст се пише малим словом:
Милане, обрадовао си ме...
3. Великим почетним словом прве речи пишу се:
 - **натписи и обавештења:** *Антикварница, Пријемни испит*
 - **обрасци:** *Пријавни лист*
 - **рубрике у обрасцима:** *Име и презиме, Адреса, Занимање*
 - **потписи,** речи којима се идентификују одговорна лица за поједине врсте послова на првим или завршним страницама књига и сл.: *Ректор, Проф. др Ксенија Мирјанић, За Студентску службу, Милан Марковић, референт; Аутор, Лектор, Издање приредио*

III. Писање великог слова из почасти

Ви, Ваш (ређе Ти, Твој), Његова светост патријарх Павле, Ваша висости, Ваше височанство, Њено величанство, Његова екселенција; екселенцијо, величанство; Њ. св., Њ. в.

Малим словом пишу се:

- 1) **називи врста робе, артикала, серијских производа, лекова** и сл.: *кока-кола, форд, застава, мерцедес, стрептомицин, рендген, ват, ом, фрушкогорски ризлинг*;
Када се жели назначити заштитни знак производа или патент, пише се почетним великим словом: *Миг 29, вина „Цар Лазар“ и „Царица Милица“, кисела вода „Књаз Милош“.*
- 2) **називи историјских периода, културних, духовних и друштвено-политичких покрета, уметничких праваца и стилова**: *ледено доба, праисторија, палеозоик, бронзано доба, стари век, нова ера; ренесанса, илирски покрет, барок, класицизам, реформација, петраркизам;*
- 3) **имена биљака**: *љиљан, бела рада, камилица, ђурђевак, лепа ката, драгољуб, адамова јабука, госпина коса, исусова шака, христов венац; Панчићева оморика;*
- 4) **мерне јединице по имену научника и производи названи именом произвођача**: *волт, ом, рендген, али: Волтин лук, Теслине струје, Рендгенов апарат, Фијатов аутомобил;*
- 5) **називи припадника покрета и добитника награда**: *социјалиста, вуковац, нобеловац;*
- 6) **титуле и звања**: *професор, доктор, магистар, председник, цар, кнез, султан, генерал, вожд, деспот;*
- 7) **присвојно придеви изведени од властитих имена наставцима –ски, -шки, -чки**: *сарајевски, српски, нишки, бачки, немачки, енглески.*